

Økonomi i efterafgrøder	Ansvarlig	NHKR
	Oprettet	18-12-2017
	Side	1 af 6
Projekt: 3839		

Økonomi i efterafgrøder

Målsætningen for projektet 'Mårettet regulering - konsekvenser og succesfuld udrulning' er at Landmanden helt fra starten skal have et overblik over sine muligheder i forhold til brug af virkemidler på og udenfor dyrkningsfladen, herunder økonomisk perspektiv, mulighederne for økonomisk kompensation for særlige indsatser og eventuelt samarbejde om indsats i et opland. Et vigtigt virkemiddel er efterafgrøder, og det er derfor afgørende, at landmænd har en reel mulighed for at få et overblik over omkostningerne til etablering af efterafgrøder. I følgende er omkostninger til udsæd og såning af forskellige efterafgrøder beregnet. Herudover er der redegjort for den økonomiske konsekvens af en eventuel omlægning fra vintersæd til vårsæd på forskellige bedriftstyper.

Efterafgrøder

Omkostninger uden sædskifteændringer

Dyrkning af efterafgrøder indebærer omkostninger til udsæd, såning samt evt. afslåning og nedmuldning. Udgifterne til udsæd af forskellige arter fremgår af tabel 1 og 2. Ifølge nuværende regler er alle arter i tabel 1 godkendte som pligtige efterafgrøder. Græsudlæg kan godkendes som både MFO-efterafgrøde og pligtig efterafgrøde. De fire blandinger i tabel 2 kan alle godkendes som både MFO-efterafgrøde og pligtig efterafgrøde.

Tabel 1. Omkostninger til udsæd i ren bestand.

Udsædsmængder i ren bestand	Udsæds- mængde	Pris pr. kg	Pris pr. ha
	kg pr. ha	kr. pr. kg	kr. pr. ha
Alm. Rajgræs	9	24	219
Olieræddike	12	18	216
Gul sennep	10	23	230
Honningurt	8	45	360
Vårbyg	100	2,75	275
Rug	70	4	291

Tabel 2. Omkostninger til udsæd i blandinger

Art 1	Art 2	Udsædsmængder, kg. Pr. ha		Pris, kr. pr. kg		Pris pr. ha		Pris i alt kr. pr. ha
		Art 1	Art 2	Art 1	Art 2	Art 1	Art 2	
Olieræddike	Honningurt	8	4	18	45	144	180	324
Olieræddike	Vårbyg	8	50	18	2,75	144	138	282
Vårbyg	Rug	35	35	2,75	4,15	96	145	242
Olieræddike	Rug	8	50	18	4,15	144	208	352

Såning

Udgifter til såning varierer afhængigt af hvilken metode, man vælger til såning. I tabel 3 ses udgifterne ved tre forskellige såmetoder.

Tabel 3. Udgifter til såning. Priser fra Farmtalonline, SEGES.

Art	Metode	Maskin- og arbejdsomkostninger
		Kr pr. ha
Alm. Rajgræs	Radsåning	400
Efterafgrøder sået før høst	EL-centrifugalspreder	75

Efterafgrøder sået efter høst	Kombiharvesåning	375
-------------------------------	------------------	-----

Hertil kan tillægges en eventuel udgift til sneglegift på omkring 200 kr. pr. ha.

Besparelse på indkøb af handelsgødning

Der skal medregnes en kvælstofeftervirkning af efterafgrøder, således at der kan spares på indkøb af handelsgødning. I Tabel 4 fremgår den besparelse man kan forvente på handelsgødning. Eftervirkningen, som benyttes her, er beregnet i Virkemiddelkataloget fra Aarhus Universitet. Kvælstofprisen vil variere, men er her sat til 6,4 kr. pr kg.

Tabel 4. Kvælstofvirkning og besparelse i handelsgødning

	Kvælstofvirkning	Besparelse (Kvælstofpris på 6,4 kr. pr. kg)
	Kg N pr. ha	Kr. pr. ha
<80 kg N pr. ha i organisk gødning	17	109
>=80 kg N pr. ha i organisk gødning	25	160

Der kan herudover forventes et merudbytte i efterfølgende vårbyg på sandjord, som er sat til 2 hkg pr. ha, mens der på lerjord ikke forventes et merudbytte (se tabel 5 og 6).

Tabel 5. Forventet merudbytte i vårbyg med efterafgrøde som forfrugt.

	Merudbytte i vårsæd	Pris for merudbyttet (ved 100 kr. pr. hkg kerne)
	Hkg pr. ha	Kr. pr. ha
Sandjord (JB 1-4)	2	200
Lerjord	0	0

Tabel 6. Omkostninger til efterafgrøder uden sædskifteændringer, inklusiv omkostninger til udsæd og såning og fratrukket sparet handelsgødningsomkostning samt eftervirkning på sandjord. En negativ omkostning er altså en gevinst i kr. pr. ha.

Jordtype	Bedriftstype	Arter	Såmetode	Samlet omkostning
				kr. pr. ha
Sandjord	< 80 kg N pr. ha i organisk gødning	Græs	Radsåning	310
		Olieræddike	Før høst	-18
		Olieræddike og honningurt	Før høst	90
		Olieræddike og vinterrug	Før høst	118
		Olieræddike	Efter høst	282
		Olieræddike og honningurt	Efter høst	390
		Olieræddike og vinterrug	Efter høst	418
		Vårbyg og rug	Efter høst	308
	>= 80 kg N pr. ha i organisk gødning	Græs	Radsåning	259
		Olieræddike	Før høst	-69
		Olieræddike og honningurt	Før høst	39

		Olieræddike og vinterrug	Før høst	67
		Olieræddike	Efter høst	-144
		Olieræddike og honningurt	Efter høst	339
		Olieræddike og vinterrug	Efter høst	367
		Vårbyg og rug	Efter høst	257
Lerjord	< 80 kg N pr. ha i organisk gødning	Græs	Radsåning	510
		Olieræddike	Før høst	182
		Olieræddike og honningurt	Før høst	290
		Olieræddike og vårbyg	Før høst	248
		Olieræddike	Efter høst	482
		Olieræddike og honningurt	Efter høst	590
		Olieræddike og vårbyg	Efter høst	173
		Vårbyg og rug	Efter høst	508
	≥ 80 kg N pr. ha i organisk gødning	Græs	Radsåning	459
		Olieræddike	Før høst	131
		Olieræddike og honningurt	Før høst	239
		Olieræddike og vårbyg	Før høst	197
		Olieræddike	Efter høst	431
		Olieræddike og honningurt	Efter høst	539
Olieræddike og vårbyg		Efter høst	497	
Vårbyg og rug		Efter høst	457	

Omkostninger til efterafgrøder med sædskifteændringer ved forskellige scenarier

Med efterafgrøder er det nødvendigt at etablere vårafgrøder bagefter, og derfor vil en stigning i efterafgrødearealet medføre påtvungne sædskifteændringer fra vintersæd til vårsæd. På svinebrug benytter man oftest hjemmeblandet foder, og derfor er foderværdien af kornet relevant. Her er foderværdien fastsat ift. sortsblandingen afprøvet i Landsforsøgene 2016.

Tabel 7. Pris på foderkorn til opfodring på egen bedrift

	Foderværdi	Kornpris	Kornpris korrigeret for foderenheder
	FEsv pr. hkg kerne	Kr pr. hkg	Kr pr. hkg
Vårbyg	104	105	98
Vinterhvede	115	110	110

Der er ca. 11% flere FEsv pr. hkg kerne i vinterhvede end i vårbyg, og ved anvendelse på egen bedrift vil værdien af vinterhvede således være omkring 11% højere end for vårbyg. Dog kan aminosyresammensætningen i byg begrunde en lidt højere pris. I afgrødekalkuler, hvor afgrøden anvendes til opfodring på egen bedrift, kan afgrødeprisen derfor sættes således at prisen pr. FEsv er den samme for de afgrøder som sammenlignes. Så vil det økonomiske resultat for husdyrproduktionen være uafhængig af afgrødevalget. Det bør dog tages i betragtning, om hjemmeavlet foderbyg erstatter indkøb af foderbyg til en højere pris. I det tilfælde kan den interne pris for både vårbyg og vinterhvede fastsættes til markedsprisen.

Udbytteforskelle mellem vinterhvede og vårbyg

Udbytteforskellen mellem vinterhvede og vårbyg afhænger af jordtype og forfrugt. Her er anvendt standardudbytter fra gødningsnormerne 2018. Det antages, at hvede med lave udbytter erstattes af vårbyg og således er anvendt udbytter for hvede med forfrugt korn. Regnearket 'Økonomi i afgrøder og sædskifter' er benyttet til at beregne omkostninger og dækningsbidrag. I tilfælde af sædskifteændringer vil de

økonomiske omkostninger på kort sigt være større end på lang sigt, da der for eksempel kan være omkostninger til udskiftning af maskiner. De kortsigtede omkostninger til maskiner er ikke indregnet her. Et eksempel på en afgrødekalkule for vinterhvede og vårbyg ses af tabel 8. I tabel 9-11 ses det økonomiske tab ved forskellige afgrødepriser og jordtyper.

Tabel 8. Afgrødekalkule for vinterhvede og vårbyg til foder (korn forfrugt) med 140 kg N tilført med husdyrgødning på JB 1+3. Der anvendes hjemmeblandet foder.

	Vinterhvede e. korn	Vårbyg, foder	Enhed
Udbytte pr. ha	52	45	hkg
Pris pr. hkg	110	98	kr.
Udbytte, kerne/frø	5720	4410	kr.
Udbytte, halm	1300	1200	kr.
Forfrugtsværdi	0	0	kr.
Tilskud			
Bruttoudbytte i alt	7020	5610	kr.
Udsæd	-459	-360	kr.
Gødning	-469,13	-226,8	kr.
Planteværn	-905	-540	kr.
Diverse	0	0	kr.
Stykomkostninger i alt	-1833,13	-1126,8	kr.
Dækningsbidrag	5186,87	4483,2	kr.
Maskiner og arbejde	-5080	-4588	kr.
Tørring (korn i eget tørreri)	-260	-225	kr.
Resultat	-153,13	-329,8	kr.

Tabel 9. Økonomisk tab (kr. pr. ha) ved sædskifteændring fra vinterhvede efter korn til vårbyg på svinebrug med 140 kg N pr. ha tilført med husdyrgødning. Der anvendes hjemmeblandet foder. Forudsætnin-
ger: Bygpris 98 kr pr. hkg og hvedepris 110 kr pr. hkg. Standardudbytter og næringsstoffer i husdyrgødning er ikke værdisat.

	JB 1+3	JB 2+4	JB 1-4, vandet	JB 5-6	JB7-9
Bruttoudbytte i alt	-1410	-2264	-2364	-3418	-3576
Stykomkostninger i alt	706	748	842	969	1011
Dækningsbidrag	-704	-1517	-1522	-2449	-2565
Maskiner og arbejde	492	492	882	768	768
Resultat	-177	-955	-575	-1581	-1692

Tabel 10. Økonomisk tab (kr. pr. ha) ved sædskifteændring fra vinterhvede efter korn til vårbyg på plan-
teavlsbrug uden husdyrgødning. Forudsætninger: Bygpris 105 kr pr. hkg og hvedepris 110 kr pr. hkg.
Standardudbytter og næringsstoffer i husdyrgødning er ikke værdisat.

	JB 1+3	JB 2+4	JB 1-4, vandet	JB 5-6	JB7-9
Bruttoudbytte i alt	-1095	-1900	-1965	-2970	-3100
Stykomkostninger i alt	722	821	838	1034	1070
Dækningsbidrag	-373	-1079	-1127	-1936	-2030

Maskiner og arbejde	-78	-78	312	198	198
Resultat	-416	-1087	-750	-1638	-1727

Tabel 11. Økonomisk tab (kr. pr. ha) ved sædskifteændring fra vinterhvede efter korn til maltbyg på planteavlbrug uden husdyrgødning. Der anvendes hjemmeblandet foder. Forudsætninger: maltbygpris 125 kr pr. hkg og hvedepris 110 kr pr. hkg. Standardudbytter og næringsstoffer i husdyrgødning er ikke værdisat.

	JB 1+3	JB 2+4	JB 1-4, vandet	JB 5-6	JB7-9
Bruttoudbytte i alt	-195	-860	-825	-1690	-1740
Stykomkostninger i alt	857	956	973	1169	1205
Dækningsbidrag	662	96	148	-521	-535
Maskiner og arbejde	-78	-78	312	198	198
Resultat	394	-172	240	-543	-572

Samlede omkostninger ved efterafgrødeetablering og omkostning ved en omlægning fra vinter-sæd til vårsæd.

Den økonomiske omkostning ved etablering af efterafgrøder uden sædskifteændringer er ifølge tabel 6 højest på lerjord, da man på sandjord vil få gavn af eftervirkningen i form af en udbyttetigning. Det billigste er, at så græs som udlæg eller olieræddike før høst med centrifugalspreder. I langt de fleste tilfælde er det en stor omkostning at omlægge fra vinterhvede til vårsæd. Kun ved omlægning til maltbyg kan man på JB1+3 samt JB 2+4, vandet opnå en gevinst. I tabel 12 fremgår de samlede omkostninger ved såning af efterafgrøder som medfører en omlægning til vårbyg.

Tabel 12. Samlede udgifter ved etablering af forskellige efterafgrøder med og uden sædskifteændringer fra vinterhvede til vårbyg. Positive værdier er en økonomisk gevinst og negative værdier er en udgift. Forfrugten til hvede er korn og vårbyg er til foder. På svinebrug er regnet med 140 kg N pr. ha tilført med husdyrgødning.

Jordtype	Bedriftstype	Arter	Såme-tode	Gevinst ved etab- lering inkl. udsæd og såning	Gevinst ved etab- lering inkl. sæd- skifteændringer
				kr. pr. ha	kr. pr. ha
Sandjord, JB 1+3	Planteavl	Græs	Radså- ning	-310	-727
		Olieræddike	Før høst	18	-398
		Olieræddike og honnin- gurt	Før høst	-90	-506
		Olieræddike og vinterrug	Før høst	-118	-534
		Olieræddike	Efter høst	-282	-698
		Olieræddike og honnin- gurt	Efter høst	-390	-806
		Olieræddike og vinterrug	Efter høst	-418	-834
		Vårbyg og rug	Efter høst	-308	-724
	Svinebrug	Græs	Radså- ning	-259	-436
		Olieræddike	Før høst	69	-108
		Olieræddike og honnin- gurt	Før høst	-39	-216
		Olieræddike og vinterrug	Før høst	-67	-243
		Olieræddike	Efter høst	144	-33
		Olieræddike og honnin- gurt	Efter høst	-339	-516
		Olieræddike og vinterrug	Efter høst	-367	-543
		Vårbyg og rug	Efter høst	-257	-433
Lerjord, JB 5+6	Planteavl	Græs	Radså- ning	-510	-2091
		Olieræddike	Før høst	-182	-1763
		Olieræddike og honnin- gurt	Før høst	-290	-1871
		Olieræddike og vårbyg	Før høst	-248	-1829
		Olieræddike	Efter høst	-482	-2063
		Olieræddike og honnin- gurt	Efter høst	-590	-2171
		Olieræddike og vårbyg	Efter høst	-173	-1754
		Vårbyg og rug	Efter høst	-508	-2089
	Svinebrug	Græs	Radså- ning	-459	-2040
		Olieræddike	Før høst	-131	-1712
		Olieræddike og honnin- gurt	Før høst	-239	-1820
		Olieræddike og vårbyg	Før høst	-197	-1777
		Olieræddike	Efter høst	-431	-2012
		Olieræddike og honnin- gurt	Efter høst	-539	-2120
		Olieræddike og vårbyg	Efter høst	-497	-2077
		Vårbyg og rug	Efter høst	-457	-2037